

**ПРИСЯГА У СЛУЖБОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ:
ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ТА ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ****OATH IN THE OFFICIAL LAW OF UKRAINE:
HISTORICAL-LEGAL AND THEORETICAL-LEGAL FUNDAMENTALS**

Кремova Д.С., здобувач
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Запорізький національний університет

Дедалі більше точаться дискусії щодо прийняття Службового кодексу України, що безпосередньо пов'язано з особливостями регламентації інституту присяги в законодавстві України. Нормативно-правові акти, які закріплюють положення і присяги, є спеціалізованими, і тексти присяги, організація її процедури, підстави відмови від складання особою присяги, відповідальність за її порушення різняться залежно від органу, функціонування якого регулює кожен із цих актів. З цим пов'язане виникнення проблеми кодифікації законодавства України щодо інституту присяги. Але кожен із цих нормативно-правових актів є частиною єдиного законодавчого «базису» інституту присяги. Саме тому увага до інституту присяги, його складного історичного розвитку, підходів до розуміння, місця і ролі присяги в службових правовідносинах, нормативного закріплення окремих його аспектів у період сьогодення збільшується. Метою статті є аналіз теоретико-правових засад існування інституту присяги у службовому праві України з визначенням ролі процедури складання присяги для осіб, що претендують на зайняття посади державної служби. Об'єкт роботи – суспільні відносини, які виникають під час вступу особи на державну службу та прийняття присяги. Предметом є історико-правові й теоретико-правові аспекти присяги у службовому праві України. Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких: ретроспективний аналіз, порівняльно-правовий, історико-правовий, діалектичний аналіз, системний, синтез. У процесі дослідження було визначено, що складання присяги як юридичного факту набуло значення невід'ємного етапу під час вступу на посади, що передбачають виконання обов'язків публічної служби. Присяга відрізняється надзвичайною важливістю, оскільки складання присяги не є безрезультатною обіцянкою, воно передбачає виникнення публічно-правових відносин, покладання на особу особливих зобов'язань, виконання яких потребує готовності, свідомої згоди, моральної вихованості, відданості громадянським ідеалам, моральним чеснотам та передбачає відповідальність за порушення її перед самою особою, що складає присягу, та перед державою і народом, на відданість яким така особа її складає.

Ключові слова: присяга, службове право, державна служба, законодавство, процедура, інститут присяги, клятва, урочиста обіцянка.

There are more and more discussions about the adoption of the Service Code of Ukraine, which is directly related to the peculiarities of the regulation of the institution of the oath in the legislation of Ukraine. Regulations that enshrine the provisions and oaths are specialized, and the texts of the oath, the organization of its procedure, the grounds for refusing to take the oath, the responsibility for its violation vary, depending on the body whose operation regulates each of these acts. Related to this is the problem of codification of Ukrainian legislation on the institution of the oath. But each of these regulations is part of a single legislative "basis" of the institution of oath. That is why the attention to the institution of the oath, its complex historical development, approaches to understanding, the place and role of the oath in official relations, the normative consolidation of some of its aspects in the present period is increasing. The purpose of the article is to analyze the theoretical and legal basis for the existence of the institution of the oath in the official law of Ukraine with the definition of the role of the oath procedure for persons applying for civil service positions. The object of work is social relations that arise when a person enters the civil service and takes an oath. The subject is the historical-legal and theoretical-legal aspects of the oath in the official law of Ukraine. Research methods: general scientific and special methods of scientific cognition, including: retrospective analysis, comparative law, historical law, dialectical analysis, system, synthesis. In the course of the research, it was determined that taking the oath as a legal fact has become an integral part of the entry into positions involving the performance of public service duties. The oath is extremely important, as taking the oath is not a fruitless promise, it involves the emergence of public relations, the imposition of special obligations on the person, which requires readiness, conscious consent, moral education, devotion to civic ideals, moral virtues and responsibility for violating it, before the person taking the oath and before the state and the people to whose devotion such person takes it.

Key words: oath, service law, civil service, legislation, procedure, institution of oath, oath, solemn promise.

Вступ. Дедалі більше точаться дискусії щодо прийняття Службового кодексу України, що безпосередньо пов'язано з особливостями регламентації інституту присяги в законодавстві України. Нормативно-правові акти, які закріплюють положення і присяги, є спеціалізованими, і тексти присяги, організація її процедури, підстави відмови від складання особою присяги, відповідальність за її порушення різняться, залежно від органу, функціонування якого регулює кожен із цих актів. Із цим пов'язане виникнення проблеми кодифікації законодавства України щодо інституту присяги. Але кожен із цих нормативно-правових актів є частиною єдиного законодавчого «базису» інституту присяги. Саме тому увага до інституту присяги, його складного історичного розвитку, підходів до розуміння, місця і ролі присяги у службових правовідносинах, нормативного закріплення окремих його аспектів у період сьогодення збільшується.

Метою статті є аналіз теоретико-правових засад існування інституту присяги у службовому праві України з визначенням ролі процедури складання присяги для осіб, що претендують на зайняття посади державної служби. Об'єкт роботи – суспільні відносини, які виникають під

час вступу особи на державну службу та прийняття присяги. Предметом є історико-правові та теоретико-правові аспекти присяги у службовому праві України. Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких: ретроспективний аналіз, порівняльно-правовий, історико-правовий, діалектичний аналіз, системний, синтез.

Ступінь дослідження питання. Проблематика інституту присяги привертає увагу представників різних напрямів наукових досліджень: антропологів, психологів, культурологів, істориків, філософів та вчених-юристів, зокрема вчених-адміністративістів та вчених-конституціоналістів. Серед них необхідно виділити роботи Ю. Битяка, Л. Біли-Гіунової, К. Ващенко, В. Федоренка, О. Кравчука, В. Андреева та ін., які в різних аспектах досліджували генезу інституту присяги, але, на жаль, незважаючи на чималу кількість праць, присвячених державній службі, дослідженню інституту присяги у службовому праві України достатньої уваги не приділялося.

І. Теоретико-правові засади інституту присяги в службовому праві України. З-поміж елементів розгалуженої системи адміністративного права

вченими-юристами прийнято виділяти службове право. Як і будь-яка підгалузь права, службове право складається з окремих інститутів, серед яких є й інститут присяги. Теоретико-правовий аналіз присяги як юридичного факту дає змогу зрозуміти, що інститут присяги сягає своїм корінням часів звичаєвого права. Підтвердженням того є значна кількість історичних джерел, датованих, починаючи з III тис. до н.е. Згідно з даними, закріпленими в них, слід зазначити, що до поняття «присяга» існувало декілька підходів, що змінювались упродовж століть, ґрунтуючись на впливі політичних, економічних, соціальних, релігійних поглядів тощо, але, незважаючи на це, присяга як юридичний факт не втрачала свого неозначеного значення. Поява присяги як ознаки вірності ознаменувала виникнення особливих правовідносин, де слова клятви означали щось сакральне, «божественне», те, що порушувати заборонено за жодних умов, адже у випадку такого порушення особу очікувало невідворотне покарання. Присяга є такою, що набуватиме важливості з кожним історичним періодом, і, як наслідок, стане невід'ємною ознакою службових правовідносин.

Серед сформованих у науці підходів до розуміння поняття «присяга» умовно можна виділити такі: а) присяга як урочиста обіцянка; б) присяга як клятва; в) присяга як спосіб доведення правдивості свідчень. Слід розглянути кожен підхід окремо задля виділення ознак присяги та співвідношення її з іншими суміжними поняттями. Вітчизняні словникові та енциклопедичні видання дають змогу проаналізувати існуючі варіанти поняття присяги. Так, наприклад, у «Великому тлумачному словнику сучасної мови» закріплено поняття «присяга» як «урочисту офіційну обіцянку додержувати певні зобов'язання» або ж «клятву вірності якій-небудь справі» або «урочисту обіцянку, часто підкріплену згадуванням чогось дорогого, священного для того, хто обіцяє» [1]. Тоді як «Словник української мови» надає схоже тлумачення, але дещо звужене на відміну від попереднього, поєднуючи в ньому одразу два підходи («присяга-клятва» та «присяга-урочиста обіцянка»): «Присяга – урочиста офіційна обіцянка додержуватися певних зобов'язань, клятва вірності будь-якій справі» [2, с. 54]. З вищезазначених тлумачень поняття «присяга» умовно можна виділити такі ознаки: а) офіційність; б) урочистість; в) містить зобов'язання; г) містить обіцянку; д) ознака вірності. Як особлива ознака виділяється підкріплення клятви згадкою чогось священного, дорогого для особи, що складає присягу. Що ж до ототожнення авторами словникового видання присяги з урочистою обіцянкою та клятвою, то варто виділити ознаки цих двох понять. Поняття «урочиста обіцянка» в енциклопедичних і словникових виданнях відсутнє. Пропонується розглянути окремо поняття «урочиста» та «обіцянка». Так, у «Словнику української мови» поняття «урочистий» визначається авторами як «особливо серйозний, значущий, важливий» [2, с. 482] або ж «сповнений величі», «такий, який викликає почуття піднесеності, небуденності» [2, с. 482], інший варіант – «такий, який відзначається значимістю, важливістю» або ж «пов'язаний з торжеством, знаменною датою, подією, присвячений їм, влаштований з їх приводу» [2, с. 482]. Аналізуючи поняття «обіцянка», сформульоване у «Словнику української мови», слід виділити головну її ознаку – добровільність: «добровільно дане зобов'язання зробити що-небудь» [2, с. 508]. Поєднуючи обидва поняття, урочистою обіцянкою можна вважати добровільне зобов'язання, що складається особою, відрізняється значущістю, важливістю, величністю, прийняття якої супроводжується певною небуденною подією, торжеством. У разі співвідношення «присяги» з «урочистою обіцянкою», порівнюючи їхні ознаки, в результаті маємо схожість цих понять за ключовими ознаками, в окремих випадках вони доповнюють один одного (у понятті «присяга» додається ознака вірності та згадування чогось важливого, дорогого, священного для особи,

що складає присягу; у свою чергу поняття «урочиста обіцянка» має важливу, невід'ємну ознаку поряд з іншими – добровільність). Авторський колектив Словника синонімів української мови пропонує синонімічний ряд понять, що співвідносяться з поняттям «присяга», варіюючись залежно від сфери використання (офіційна або побутова). Проаналізувавши їх, можна стверджувати, що суміжними виступають такі поняття: «обіцянка» (добровільно дане зобов'язання зробити що-небудь); «слово» («дати слово» – обіцяти що-небудь виконати), «завіт», «зарік» (зарікатися – клястися), «обіт» («давати обіт» – обіцяти виконати що-небудь) [3]. Частіше ототожнюють поняття «присяга» з «клятвою». Словник синонімів Вусика, авторський колектив якого не розмежує ці два поняття, як і із поняттям «обіцянка», виділяє такий синонімічний ряд: «клятва»: «заприсягання, зарік, обітниця, обіцянка, присяга, присягання, слово» [4]. При цьому визначає, що під час прийняття клятви «особа обов'язково згадує щось священне для неї» (наприклад, згадки «Бога», «матері», клянуться «на хресті» або ж «землею», «небом»).

Так, можна провести паралель між поняттям «клятва» з його ознаками і первинним поняттям «присяга», де додатковою ознакою також була згадка чогось дорогого для особи, що її складає. Ця ознака виникає ще за часів звичаєвого права. До нашого часу збереглися документальні свідчення такого виду присяги, наприклад, «Присяга херсонеситів на вірність полісу та демократичному ладу Херсонеса з викладом ідеалів громадянського служіння демократичній державі». Це урочиста обіцянка на вірність своїй державі та її громадянам, яка, до речі, є чи не найпершою спробою відобразити ідеали служіння громадянам, демократичній державі, містить факт підкріплення своєї Присяги згадками про Богів: «Клянусь Зевсом, Геєю ...» [5, с. 59]. Або ж, наприклад, документальні джерела дещо пізнішого періоду. Так, у Руській Правді можна знайти згадки про присягу як «релігійний ритуал»: «одержали новгородці від Ярослава: «Правду Руську, «Статут Великого князя Ярослава Володимировича про суди» і «Грамоту» Ярослава новгородцям. Це були новгородські святині, які ретельно зберігали, на яких присягали. Відомо, що й через 110 років, у 1229 р. Михайло Всеволодович (Чернігівський) після цілування хреста «на всіх грамотах Ярославових» присягав, а наступного, 1230 року покликаний новгородцями на князювання Ярослав Всеволодович цілував ікону Богородиці на грамотах усіх Ярославових [6]. Отже, на цьому прикладі можна прослідкувати супроводження складання присяги «актом торкання, цілування», «присягання на грамотах». Таке підкріплення своїх обіцянок було чимось святым, дорогим («цілування хреста», «цілування ікони Богородиці»). Згадування Бога в тексті відрізняється також Присяга, яку «склав луцький намісник Федір Данилевич на вірність королю Владиславу» (дат. 1386 р.): «чинити ми исправно земляном, какъ Б(о)гу любу ...» [5, с. 99] або ж «Присяга луцького намісника Олізара Шиловича (дат. к. 1480)»: «Я, панъ Олизар Шиловичъ, присегаю Богу и Пречистой Ег(о) Матери, и всимъ с(ве)тымъ ...» [5, с. 117–118].

Як окремий підхід до поняття «присяга» можна розглядати співвідношення «присяга – спосіб доведення», що виник, базуючись на даних стародавніх збірників законів, наприклад, Законах Хаммурапі (дат. кін. XX – поч. XVI ст. до н.е.) або ж Середньоасирійських законах (дат. 1300–609 до н.е.). Ситуації, спори і способи доведення правди, своїх тверджень, правоти суджень документально були закріплені та підлягали дотриманню правил їх вирішення. Так, у п. 120 Законів Хаммурапі зазначено: «якщо людина засипала своє зерно в будинку іншої людини для зберігання, а в коморі відбулася пропажа <...>, то господар зерна може перед Богом заприсягтися щодо свого зерна, і господар будинку повинен бути та подвоїти кількість зерна...», або ж «якщо людина обманула

цирульника, і той збрив рабський знак у чужого раба, то цю людину повинні стратити і повісити у воріт, а цирульник повинен заприсягатися: «Якби я знав, я б не виголив», і він буде виправданий» (п. 227), і цей приклад не є єдиним [7]. У Середньоасирійських законах непоодиноким є вживання таких слів, як «клятвенно викрити», «поклястися і викрити», «поклястися», як докази правоти тверджень: «Якщо людина вкрала тварину або інше майно, і її в тому клятвенно звинуватили і викрили, <...>» [8]. Слід зазначити, що пам'ятки Стародавнього Вавилону виділяють способами доведення правди: свідченням очевидців, випробуванням залізом (розпеченим вогнем), письмовими документами (оформленим печаткою), випробуванням водою (топлення) – т.з. ордалії та присягою – як сакральною обіцянкою, порушення якої наслідком мало смерть, віра в яку була непорушною, сила її – непереборною. Способи доказування існували і в Стародавньому Китаї (XI – III ст. до н.е.).

Дещо іншим є підхід до формування поняття «присяга» як невід'ємного елемента службових правовідносин. Цей підхід також підтверджений документальними джерелами. До таких джерел відноситься вже згадана Присяга, яку «склав луцький намісник Федір Дашкевич на вірність королю Владиславу»: «слушати ми господаря свого великого короля во всем; как ли повелит, и поятся ми ся его как Бога...» [5, с. 99], та Присяга луцького намісника Олівера Шиловича: «Я, пань Олизар Шиловичь, присегаю Богу и Пречистой Ег(о) Матери, и всимъ (с)ве тымъ, и королю его м(и)л(о)сти на томъ, иже ми его м(и)л(о)сти, г(о)с(по)д(а)ру королю, служити верно <...>. Если то здержу, Боже помози ми, а если не здержу, побий ме Богъ въ души и въ теле» [5, с. 117–118], де поряд із тим зобов'язується виконувати свої посадові обов'язки. Перший Литовський Статут (Статут Великого князівства Литовського 1529 р.) містить присягу монарха перед народом, закріплюючи свою обіцянку сакральним предметом: «Ми, Сігізмунд, Божою милістю король <...> присягаю на святому Євангелії, зобов'язуємося дотримуватися і берегти...» [9]. Другий (Волинський) Статут Великого князівства Литовського (1566 р.) закріплює текст присяги суддів щодо добросовісності під час виконання своїх посадових обов'язків, сумлінного виконання цих обов'язків. Про існування інституту присяги у службових правовідносинах наголошує й ще один документ – «Договори і постанови прав і свобод військових між Ясновельможним Його Милості паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорізького і між генеральними особами, полковниками та генеральними особами, полковниками і тим же Військом Запорізьким з повною згодою з обох сторін». У документі вказуються такі свідчення: «А щоб на таємних та публічних радах між Ясновельможним гетьманом і Генеральною Старшиною, полковниками та генеральним радником буда дієва, обопільна довіра, кожен із них повинен буде скласти формальну присягу шляхом публічно здійсненої клятви на вірність Вітчизні, на відданість своєму реґіментареві, на дотримання своїх повноважень відповідно до посади, яку вони обійматимуть» [10]. Вищевказані документальні свідчення закріплюють ототожнення присяги з урочистою клятвою, в цьому випадку – клятвою на вірність своїй Батьківщині, клятвою дотримуватися своїх посадових обов'язків, незалежно від того, яку посаду особа, що складає присягу, займає, служити вірно та сумлінно. Документальні джерела Доби Козаччини мають неоціненне значення для інституту присяги в службовому праві України.

Наступне джерело містить відомості про випадки відмови від складання присяги. Як наслідок, служба не є дійсною. Таким джерелом є Універсал гетьмана Кирила Розумовського сотнику роменському Івану Маркевичу на чин лубенського полкового обозного: «привест его от нашей Генеральной воисковой канцелярии в томъ чину

в верной ея императорскому величеству службъ к присягѣ предлагаемъ даби генералниє старшина, полковники, бунчуковие товарищи, а особливо полковникъ лубенский, полковая тамошня старшина, сотники того полку з сотенными старшинами и протчие чини, о таком нашемъ опредѣленіи вѣдая, признавали его, Івана Маркевича, настоящим обозним полковим лубенскимъ». Присяга складалася в присутності поважних гостей, урочистій обстановці, а факт складання присяги означав, що службовця можна вважати таким, що є справжнім.

Тим не менш, проаналізувавши складний історичний розвиток інституту присяги, його реформування залежно від впливу політичних, релігійних, соціальних, світоглядних факторів, варто зазначити, що присяга як юридичний факт не втратила свого статусу і в період сьогодення має велике значення для службового права, що відображається в організації та процедурах прийняття присяги в Україні.

II. Підстави організації та процедура прийняття присяги в службовому законодавстві України. Інститут присяги займає чільне місце в системі права України. Законодавство про присягу складається з окремих нормативно-правових актів, що регулюють діяльність осіб, які займають посади, пов'язані з публічною службою. Кожна з таких осіб має закріпити добровільну згоду на сумлінне виконання своїх посадових обов'язків, словесно та документально. Не дивно, що законодавчі акти, що регулюють виконання цих посадових обов'язків, містять слова та словосполучення: «Присяга», «присягаю», «текст Присяги», «урочисто присягаю», «порушення Присяги». Адже присяга є обов'язковим елементом службових правовідносин в Україні. Поряд із тим слід зазначити, що законодавчо закріплена норма-дефініція «присяга» відсутня й досі.

До законодавчого «базису» інституту присяги належать Основний Закон України (Конституція України), Закон України від 10 грудня 2015 р. «Про державну службу», Закон України від 07 червня 2001 р. «Про службу в органах місцевого самоврядування», Закон України від 02 вересня 1993 р. «Про нотаріат», Закон України від 05 липня 2015 р. «Про Національну Поліцію», Закон України від 02 червня 2016 р. «Про судоустрій та статус суддів», Закон України від 14 жовтня 2014 р. «Про національне антикорупційне бюро України», Податковий кодекс від 02 грудня 2010 р., Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 р., Закон України від 14 жовтня 2014 р. «Про прокуратуру». Усі перераховані нормативно-правові акти є елементами єдиного «базису» інституту присяги, хоча й відображають специфіку різних державних органів зі своїми особливостями присяги, процедурою підготовки до її складання, безпосередньо складання особами, що займають відповідні посади, регулюють випадки відмови від складання присяги та відповідальність за її порушення і, як наслідок, припинення публічно-правових відносин.

Досліджуючи інститут присяги в службовому законодавстві України, варто звернути увагу на одну з його категорій, а саме процедуру складання. Існує необхідність визначити поняття «процедура». Авторський колектив Академічного тлумачного словника української мови надає таке визначення поняттю «процедура»: «офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання, оформлення чого-небудь» [11]. Тобто можна визначити процедуру складання присяги як таку, яка має встановлений, законодавчо закріплений порядок дій, спрямований на покладення особою на себе зобов'язань залежно від посади, яку вона прагне займати. У Конституції України закріплена процедура складання Присяги Президентом України (ст. 104), згідно з чим на урочистому засіданні Верховної Ради України у визначений термін Голова Конституційного Суду України здійснює приведення до Присяги Президента України. Президент складає Присягу, текст якої зазначений у цій же статті, і, як наслідок, новообраний Президент вступає на пост [12].

Головною метою Присяги Президента є доведення готовності останнього «боронити суверенітет та незалежність України», бути вірним Україні та українському народу, «дбати про благо Вітчизни та добробут народу», захищати права і свободи громадян та ін.

Цікавою є процедура прийняття Присяги народними депутатами України (ст. 79 Конституції). Тим особам, що претендують на зайняття посади народного депутата, необхідно скласти Присягу перед відкриттям першої сесії новообраної Верховної Ради України (текст закріплений тією ж статтею), при цьому текст Присяги необхідно зачитувати старшому за віком депутату. Після завершення читання Присяги кожний депутат повинен залишити свій підпис під текстом складеної Присяги. Тільки після цього зазначені особи набувають повноважень народних депутатів України [12]. Народні депутати присягають на вірну службу українському народу, на сумлінне дотримання Конституції і законів та охорону прав і свобод людини і громадянина, а також гідне несення звання державного службовця.

Інший нормативно-правовий акт, що потребує уваги, це Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування», за яким особи, що вперше вступають на посаду, повинні складати Присягу на сесії відповідної ради. Текст Присяги підкріплюється підписом цієї особи і зберігається після урочистого складання за місцем служби цієї особи. Про факт складання Присяги цією особою робиться запис у трудовій книжці [13]. Як і особи, що складають Присягу народних депутатів, ці особи присягаються у вірності українському народу та в сумлінному виконанні всіх посадових обов'язків. Процедура складання Присяги особами, що претендують на посаду судді, регулюється ст. 7 Закону України «Про судоустрій та статус суддів». Ця процедура включає урочисту церемонію, як і в інших випадках, оскільки урочистість є однією з ознак складання присяги в Україні. На церемонію запрошуються Президент України, Голова Верховного Суду, Голова Вищої Ради правосуддя, Голова Ради суддів України, Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. У присутності вищевказаних гостей особа, що претендує на зайняття посади судді, зачитує текст Присяги та залишає свій підпис під ним. Після завершення складання Присяги текст із підписом зберігається в суддівському досьє.

Особливої уваги потребує процедура складання присяги державними службовцями (ст. 36 Закону України «Про державну службу»). Особі, що вперше приймається на посаду державного службовця, необхідно скласти Присягу в урочистій обстановці, із зачитуванням відповідного тексту. До урочистого виголошення Присяги особою запрошуються представники служби управління персо-

налом відповідного державного органу. Як і у вищезгаданому випадку, особа зобов'язана після зачитування тексту Присяги залишити під ним свій підпис. Надалі підписаний текст Присяги зберігається в особовій справі державного службовця, а також робиться запис у трудовій книжці про складання Присяги. Тільки після завершення цієї процедури особа вважається такою, що є державним службовцем. Схожа процедура складання Присяги закріплена в Законі України «Про прокуратуру» (ст. 36). У цьому Законі вказується посилання на окремий нормативно-правовий акт – «Порядок складання Присяги прокурора». Процедура складання Присяги особою, що претендує на зайняття посади прокурора, включає певні дії. Складання Присяги відбувається в урочистій обстановці за обов'язкової участі керівника прокуратури, до якої було призначено особу, та інших прокурорів. Про день складання, час та місце складання Присяги заздалегідь повідомляється. Особа, що претендує на зайняття посади прокурора, зачитує текст Присяги, залишаючи свій підпис під ним, і набуває після цього повноважень прокурора. Якщо таких осіб декілька, текст Присяги зачитує старший за віком, після чого всі прокурори підписують текст Присяги і робиться відповідний запис у трудових книжках. Схожі процедури складання присяги закріплені і для службовців Національної Поліції України, і для службовців Національного антикорупційного бюро України, і для службовців, які керуються Кодексом цивільного захисту України та ін. Так чи інакше, процедури складання присяги в службовому законодавстві України мають як спільні, так і відмінні ознаки, незмінно залишається важливістю присяги як юридичного факту і процедури її складання як урочистої, піднесеної події, наповненої важливістю покладення обов'язків та широї клятви дотримання їх.

Висновки. Інститут присяги в службовому праві України займає чільне місце, і це не дивно, адже він пройшов складний історичний шлях із часів звичаєвого права до сьогодення, змінюючись у процедурних та світоглядних аспектах. Складання присяги як юридичного факту набуло значення невід'ємного етапу під час вступу на посади, що передбачають виконання обов'язків публічної служби. Присяга відрізняється надзвичайною важливістю, оскільки складання присяги не є безрезультатною обіцяною, воно передбачає виникнення публічно-правових відносин, покладання на особу особливих зобов'язань, виконання яких потребує готовності, свідомої згоди, моральної вихованості, відданості громадянським ідеалам, моральним чеснотам і передбачає відповідальність за порушення її перед самою особою, що складає присягу, та перед державою і народом, на відданість яким така особа її складає.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної мови : веб-сайт. URL: <https://slovnuk.me/dict/vts/присяга> (дата звернення: 02.09.2021).
2. Словник української мови : в 11 томах. 1977. Т. 8. С. 54.
3. Словник синонімів української мови : веб-сайт. URL: <https://slovnuk.me/dict/synonyms/присяга> (дата звернення: 02.09.2021).
4. Словник синонімів української мови Вусика : веб-сайт. URL: https://slovnuk.me/dict/synonyms_vusyk/присяга (дата звернення: 02.09.2021).
5. Історія державної служби в Україні : у 5 т. / О.Г. Аркуша та ін. ; відп. ред. Т.В. Мотренко, В.А. Смолій ; редкол.: С.В. Кульчицький (кер. авт. кол.) та ін. ; Голов. упр. держ. служби України, Ін-т історії НАН України. Київ : Ніка-Центр, 2009. Т. 3: Документи і матеріали V ст. до н.е.–1774 р. 656 с.
6. Руська Правда : веб-сайт. URL: <http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr51.htm> (дата звернення: 02.09.2021).
7. Закони Хаммурапі : веб-сайт. URL: <http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/hammurap.htm> (дата звернення: 02.09.2021).
8. Середньоасирійські закони. : веб-сайт. URL: <http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/assyр.htm> (дата звернення: 02.09.2021).
9. Статут Великого князівства Литовського 1529 р. : веб-сайт. URL: <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Litva/XVI/1520-1540/Statut1529/pred.phtml?id=2270> (дата звернення: 02.09.2021).
10. Договори і постанови прав і свобод військових між Ясновельможним Його Милості паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорізького і між генеральними особами, полковниками та генеральними особами, полковниками і тим же Військом Запорізьким з повною згодою з обох сторін : веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_003#Text (дата звернення: 02.09.2021).
11. Академічний тлумачний словник української мови : веб-сайт. URL: <http://sum.in.ua/s/procedura> (дата звернення: 02.09.2021).
12. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.09.2021).
13. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 року № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 02.09.2021).